

CONSILIUL NAȚIONAL AL ORGANIZAȚIILOR DE
PENSIONARI ȘI AL PERSOANELOR VÂRSTNICE

Voluntariatul în rândul persoanelor vârstnice din România și din țările Uniunii Europene

Dr. Elena-Lidia DINU

Septembrie, 2022

CUPRINS

INTRODUCERE	2
CAPITOL I: Politici publice de stimulare a activității de voluntariat în rândul persoanelor vârstnice.....	4
CAPITOL II: Exemple de bune practici în activitatea de voluntariat .	125
CAPITOL III: Concluzii.....	20
BIBLIOGRAFIE.....	22

INTRODUCERE

Conceptul de voluntariat se referă la „orice activitate în care timpul este acordat în mod liber în beneficiul unei persoane, grup sau organizație”.¹ În opinia lui L. A. Penner, conceptul este definit din perspectiva dimensiunii timpului, activitățile desfășurându-se pe o perioadă îndelungată².

Activitatea de voluntariat, desfășurată pe o perioadă îndelungată, a fost asociată de către specialiști cu menținerea funcției fizice și cognitive, cu activitatea de socializare, precum și cu prevenirea atrofiei cerebrale. Prin urmare, efectele pozitive ale activității de voluntariat se reflectă în scăderea ratei de depresie, precum și în creșterea longevității.

În cele mai multe țări din lume, activitatea de voluntariat se rezumă la o alegere individuală de a-și dedica timpul liber și experiența personală pentru a-i ajuta pe ceilalți semenii în vederea obținerii unei satisfacții intrinsece. Implicarea activă a persoanelor vârstnice, după pensionare, se reflectă, mai ales, în deciziile pe care le iau în legătură cu nevoile de îngrijire a membrilor din familie, precum și cu problemele lor de sănătate.

O dimensiune importantă a politicii publice ar trebui să fie în legătură cu contribuțiile persoanelor vârstnice din perspectiva voluntariatului aduse societății. Guvernele statelor ar trebui să stimuleze sectorul de voluntariat pentru persoanele vârstnice, mai ales pe seniorii care doresc să facă voluntariat.

În afară de stat, societatea civilă și voluntariatul dețin un rol important în asigurarea bunăstării. Majoritatea persoanelor vârstnice, care trăiesc singure și nu numai, au nevoi de îngrijire, sunt ajutate la domiciliu de către organizațiile de voluntari, care vin în sprijinul acestora printr-o serie de servicii gratuite (oferirea de companie prin vizite regulate la domiciliu, supraveghere și asistență, ajutor la

¹ Xiao, Erte; Houser, Daniel, p. 897.

² Whittaker, Joshua, p. 360.

cumpărături, la prezentarea pentru vizite de control la doctor și ridicarea rețetei, efectuarea de lucrări ușoare casnice, ieșiri la teatru sau în parc). În multe țări, voluntarii sunt considerați „prieteni” acestora.

Reformele de îngrijire comunitară sunt susținute și prin continuarea și extinderea furnizării de servicii de îngrijire pentru persoanele vârstnice dependente. Deseori, voluntarii încercă să rezolve cât mai mult din problemele sociale cu care aceștia se confruntă în societate.

CAPITOL I

POLITICI PUBLICE DE STIMULARE A ACTIVITĂȚII DE VOLUNTARIAT ÎN RÂNDUL PERSOANELOR VÂRSTNICE

Activitatea de voluntariat reprezintă nu doar un pilon, ci și o resursă importantă în procesul de dezvoltare a societății prin elemente de inovare și de realizare a educației sociale centrate pe individ. Caracteristicile principale care definesc activitatea de voluntariat sunt următoarele:

- implică muncă;
- este o activitate neremunerată;
- participarea persoanelor la acest tip de activitate este benevolă;
- include atât voluntariatul informal, cât și voluntariatul formal.

Adesea persoanele vârstnice sunt dornice a se angaja, atât în activitatea de *voluntariat informal* (direct cu persoane fizice), cât și în aceea de *voluntariat formal* (prin organizații nonprofit) pentru a contribui, prin experiențele și aptitudinile LOR la bunăstarea altor persoane, aflate în imposibilitate de îngrijire medicală și socială.

În afară de politicile sociale centrate pe îngrijirea persoanelor vârstnice dependente, au fost concepute și politici de promovare a independenței, participării și bunăstării acestor persoane. La baza politicilor sociale, au stat recomandările Organizației Mondiale a Sănătății privind îmbătrânirea activă, care au fost împărtășite și de Uniunea Europeană.

Foarte importantă în organizarea și sprijinirea voluntariatului în rândul populației vârstnice, mai ales, în zonele defavorizate ale societății, este comunitatea locală. Unele țări au înființat institute de cercetare în domeniul voluntariatului (de exemplu, Regatul Unit al Marii Britanii), iar alte state membre ale Uniunii Europene au creat premii naționale de voluntariat pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la beneficiile acestuia.

Pentru măsurarea activității de voluntariat, *Organizația Internațională a Muncii* folosește ca indicatori *numărul de voluntari în funcție de sex și tip de*

activitate voluntară, rata de voluntariat în funcție de vârstă și tip de activitate de voluntariat, numărul total al orelor petrecute făcând voluntariat în decursul unui an.

În anul 2001, a apărut pentru prima dată în România *Legea voluntariatului nr. 195/2001*, care a suferit modificări și completări în anul 2006. *Legea nr. 339/17 iulie 2006* a introdus informații cu privire la *caracterul opțional al contractului de voluntariat*. Astfel, alin. 2 al art. 6 din *Legea nr. 195/2001* („Sunt lovite de nulitate absolută contractele de voluntariat încheiate cu aplicarea dispozițiilor prezentei legi de persoanele juridice, în scopul evitării încheierii unui contract individual de muncă sau, după caz, a unui contract civil de prestări de servicii ori a altui contract civil cu titlu oneros”) este modificat în *Legea nr. 339/17 iulie 2006* sub forma: „Dacă părțile convin că este oportun un contract de voluntariat, acesta se încheie în două exemplare, dintre care unul se păstrează în mod obligatoriu în evidența persoanei juridice”.

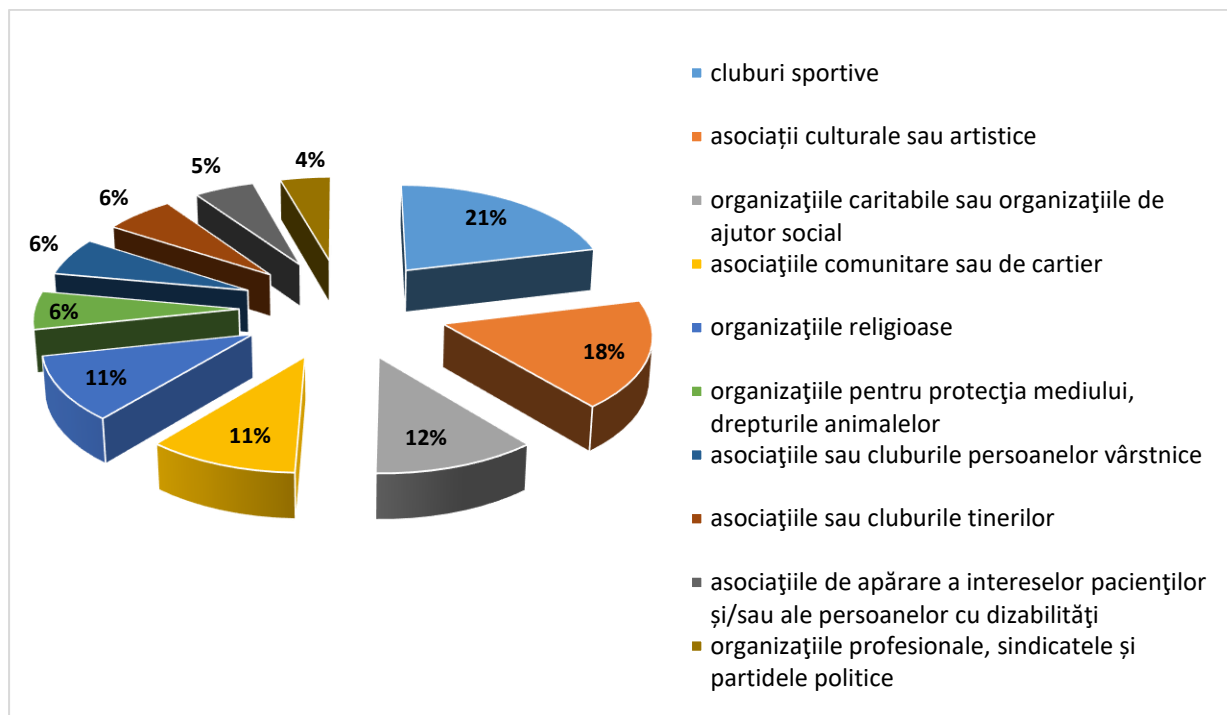
Un organism, care s-a înființat pentru a sprijini dezvoltarea voluntariatului în România, este Federația VOLUM (2010).³ Acest organism este, de fapt, o organizație non-profit, alcătuită din persoane juridice române (în jur de 85 de ONG-uri membre), care lucrează cu voluntari și derulează diferite proiecte.

Anul 2011 a fost declarat de către Parlamentul European „Anul European al Voluntariatului”, iar anul 2012 – „Anul European al Îmbătrânirii active și al Solidarității între generații”. Cu această ocazie a fost lansat un sondaj (eurobarometru), care s-a dorit a se aplica în toate țările membre ale Uniunii Europene, cu scopul de a se vedea ce cred europenii despre această activitate și cum o pun ei în practică. Acest sondaj a fost realizat în perioada aprilie-mai 2011 de către TNS Opinion & Social și s-a intitulat „Voluntariatul și solidaritatea între generații”. Rezultatele sondajului au evidențiat, la nivel european, o serie de aspecte

³ Misiunea și obiectivele. Disponibil la adresa: <https://federatiavolum.ro>.

importante⁴, cum sunt: *tipul de activități de voluntariat* (a se vedea Fig. 1), *domeniile în care voluntariatul a avut un rol important pentru respondenți* (a se vedea Fig. 2), *percepția referitoare la beneficiile voluntariatului* (a se vedea Fig. 3).

Fig. 1. Tipul de activități de voluntariat

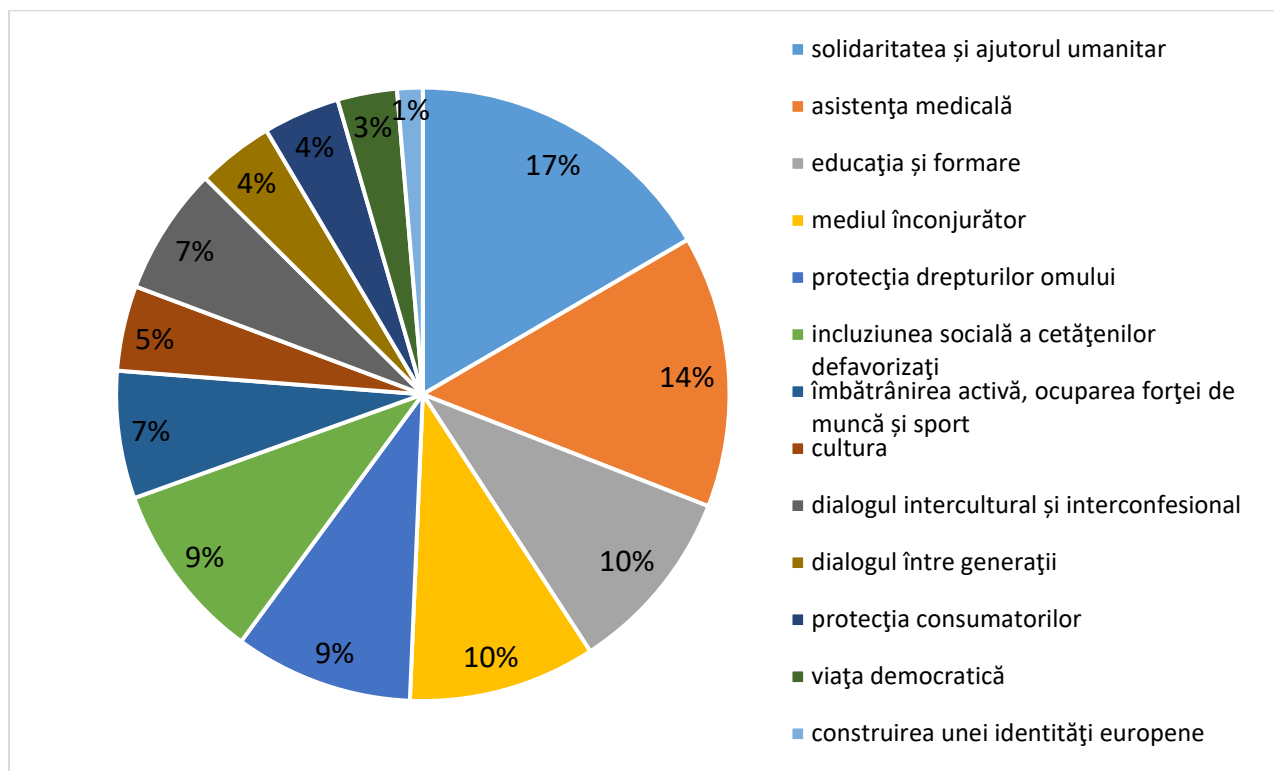

Sursa: prelucrare C.N.O.P.P.V. după datele din lucrarea *AGENDA publică pentru voluntariat în România 2012 – 2020*.

Potrivit Fig. nr. 1, putem observa în ce tipuri de activități de voluntariat au fost implicați voluntarii europeni: cluburi sportive (24%), asociații culturale sau artistice (20%), organizații caritabile sau organizațiile de ajutor social (16%), asociații comunitare sau de cartier (13%), organizații religioase (12%), organizații pentru protecția mediului, drepturi ale animalelor (7%), asociații sau cluburi ale seniorilor (7%) și ale tinerilor (7%), asociații de apărare a intereselor pacienților și/sau ale persoanelor cu dizabilități (6%), organizații profesionale, sindicate și partide politice (5% sau mai puțin).

⁴ Voluntariatul și solidaritatea între generații – Raport, octombrie 2011.

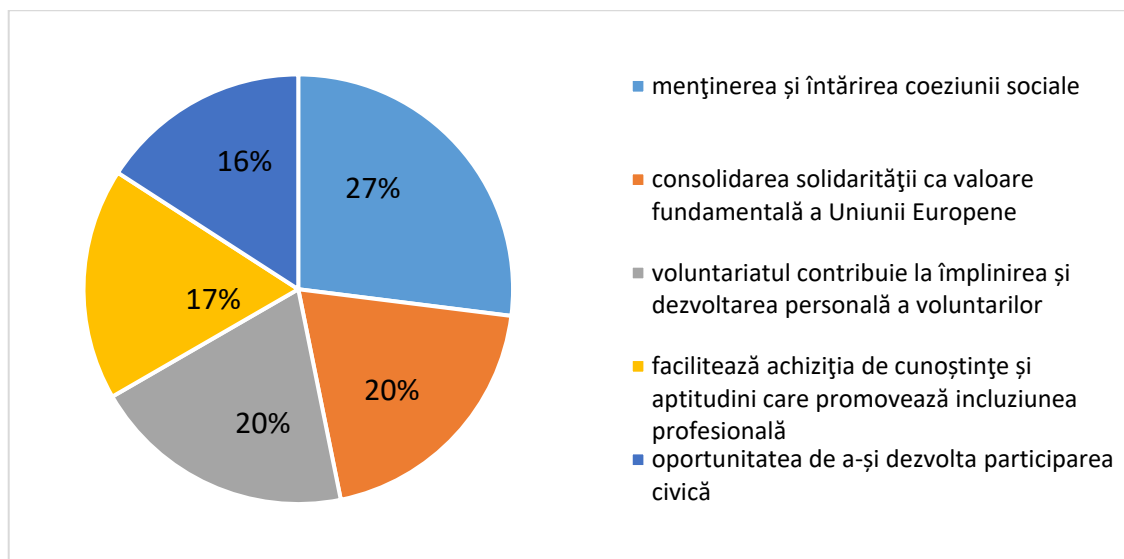
Fig. 2. Domeniile în care voluntariatul a avut un rol important pentru respondenți

Sursa: prelucrare C.N.O.P.P.V. după datele din lucrarea *AGENDA publică pentru voluntariat în România 2012 – 2020*.

Respondenții participanți la acest sondaj au desfășurat activități de voluntariat în mai multe domenii precum: solidaritatea și ajutorul umanitar (37%), asistența medicală (32%), educația și formare (22%), mediul înconjurător (22%), protecția drepturilor omului (21%), incluziunea socială a cetățenilor defavorizați (21%) și de îmbătrânirea activă, ocuparea forței de muncă și sport (fiecare cu 15%), cultura (10%), dialogul intercultural și interconfesional (9%), dialogul între generații (9%) și protecția consumatorilor (9%), viața democratică (7%) și construirea unei identități europene (3%).

Fig. 3. Percepțiile respondenților referitoare la beneficiile voluntariatului

Sursa: prelucrare C.N.O.P.P.V. după datele din lucrarea *AGENDA publică pentru voluntariat în România 2012 – 2020*.

Printre beneficiile voluntariatului la vârsta a treia au fost menționate de către respondenți următoarele: *menținerea și întărirea coeziunii sociale* (34%), *consolidarea solidarității ca valoare fundamentală a Uniunii Europene* (25%), *voluntariatul contribuie la împlinirea și dezvoltarea personală a voluntarilor* (25%) și *facilitează însușirea de cunoștințe și aptitudini care promovează incluziunea profesională* (22%), *oportunitatea de a-și dezvolta participarea civică* (20%).

Pentru a se atrage atenția atât asupra necesității creșterii acțiunilor voluntare, cât și asupra calității acestora, în anul 2011, o serie de documente strategice de politici publice europene au fost elaborate în vederea stabilirii cadrului adecvat dezvoltării activității de voluntariat. Dintre acestea amintim:

- *Comunicarea privind politicile Uniunii Europene și voluntariatul (2011)*;
- *Concluziile Consiliului Uniunii Europene privind rolul activităților de voluntariat în politica socială (2011)*;
- *Agenda Politică pentru Voluntariat în Europa (2011)*.

O dată cu adoptarea Legii nr. 78/2014 în România, cadrul legal în domeniul voluntariatului a fost consolidat. În vederea realizării acestui demers legislativ, o întâlnire consultativă cu organizațiile non-guvernamentale (care lucrau cu voluntari

de toate vârstele) a avut loc și s-a urmărit, în principal, creșterea calității programelor de voluntariat, precum și creșterea promovării și recunoașterii valorii acestora.

În anul 2021, a fost elaborată *Strategia națională a Legii voluntariatului în România* ca răspuns la nevoile și percepțiile beneficiarilor, dar și ca o orientare spre responsabilizarea managementului public privind efectele și rezultatele voluntariatului. Această strategie include viziunea privind voluntariatul în România pentru anul 2030, urmând a fi implementată printr-un *Plan de acțiune* (direcții de acțiune, măsuri, indicatori administrativi și de performanță, instituții/structuri responsabile, termen/ perioadă, buget) și finanțată cu ajutorul *Programului Național de Promovare și Susținere a Voluntariatului*.

Secretariatul General al Guvernului a organizat, în perioada 2020-2021, două ediții ale programului „Promotorii Voluntariatului din România”, ale cărui obiective principale au fost creșterea gradului de susținere a voluntariatului de către autoritățile publice locale și încurajarea cetățenilor să desfășoare activități de voluntariat.

Cunoscând faptul că activitatea de voluntariat reprezintă un domeniu slab dezvoltat în România, mai ales în rândurile seniorilor, anumite instituții încearcă să întreprindă diverse acțiuni la nivel local tocmai pentru a arăta beneficiile voluntariatului la vârsta a treia. În acest context, Consiliul General al Municipiului București a derulat, în perioada 2017-2021, prin Direcția Generală de Asistență Socială a Municipiului București, *Strategia locală privind susținerea voluntariatului seniorilor în Municipiul București*. Această strategie a inclus drept principiu de bază promovarea participării sociale și a unei vârste înaintate demne, destinat a încuraja toți seniorii din Municipiul București.

În țările europene, politicile publice privind voluntarii seniori sunt instituționalizate prin legislație. De exemplu, prin dezvoltarea sistemului „Elberfeld” (1853), activitatea de voluntariat a fost introdusă și implementată în mod

oficial în politica socială din Germania.⁵ Activitatea de voluntariat se realizează în cadrul organizațiilor non-guvernamentale (asociații, societăți și fundații). Conform datelor din Ancheta Voluntarului⁶, în ceea ce privește rata de participare la activitatea de voluntariat este mai crescută în rândul persoanelor cu studii superioare și, de asemenea, participarea persoanelor vârstnice de 65 de ani și peste la activități de voluntariat este în creștere (23% - 1999 la 28% - 2009)⁷. Cu toate acestea, s-a stabilit faptul că seniorii voluntari se situau sub media națională, înregistrându-se o scădere semnificativă după perioada de pensionare, mai ales, în cazul femeilor.

În octombrie 2010, guvernul german a aprobat *o strategie națională pentru promovarea voluntariatului*, inclusiv punerea în aplicare a unui serviciu național dedicat voluntariatului pentru toate generațiile.

O altă țară europeană - Italia - a dezvoltat politici care susțin diferite forme de sprijin pentru voluntari încă din anul 1991, când a fost adoptată Legea privind asociațiile de voluntari.⁸

Modelul italian de voluntariat se axează pe serviciile sociale și servește intereselor și italienilor vârstnici, care preferă să desfășoare activități intrageneraționale.⁹

Dacă în anii 1980, politicile publice din Italia au luat în considerare persoanele vârstnice doar ca beneficiari ai serviciilor sociale și de sănătate. 10 ani mai târziu, atenția lor s-a centrat pe „timpul liber” al acestora, aceștia reprezentând din ce în ce mai mult o resursă valoroasă pentru societate italiană.

Legislația italiană privind sectorul voluntariatului a fost actualizată, în anul 2000, prin adoptarea unei legi care promovează asociațiile ce militează pentru drepturile sociale, solidaritate și egalitate de șanse. Asemenea altor state europene,

⁵ *Ibidem*, p. 95.

⁶ Este un chestionar care conține întrebări despre experiențele recente de voluntariat ale respondentului din eșantion.

⁷ *Op. cit.*, p. 97.

⁸ Kathrin Komp et al., p. 445.

⁹ Andrea Principi et al., p. 48.

și guvernul italian a utilizat măsuri normative menite, în mod special, să încurajeze participarea persoanelor vârstnice la voluntariat, îndeosebi la nivel local.

Specialiștii internaționali au arătat, în studiile lor, că o pondere mai mare a seniorilor voluntari există în țările nordice, comparativ cu tendința destul de scăzută a acestora din țările mediteraneene (explicația fiind dată de creșterea numărului de persoane vârstnice cu venituri mici, care nu sunt atrase de practica activității de voluntariat)¹⁰. De asemenea, tot ei au mai arătat că efectele benefice ale voluntariatului au condus, pe de-o parte, la rate mai scăzute de depresie în rândul vârstnicilor, iar, pe de altă parte, au condus și la o mai bună funcționare a performanței acestora.

Spre deosebire de alte țări europene, majoritatea politicilor de stimulare și de promovare a voluntariatului din România sunt mai mult concentrate pe conceptul de „îmbătrânire activă”.

¹⁰ Hank, Karsten; Hank, Stephanie, p. 1.289.

CAPITOL II

EXEMPLE DE BUNE PRACTICI ÎN ACTIVITATEA DE VOLUNTARIAT

Incluziunea socială a persoanelor vârstnice nu se limitează doar la activitatea remunerată, ci este extinsă și la activități neremunerate, cum ar fi voluntariatul.

În întreaga lume în data de 5 decembrie este sărbătorită *Ziua Internațională a Voluntariatului* de către organizațiile neguvernamentale, societatea civilă și sectorul privat.

Nevoia de voluntari din rândul vârstnicilor există și în țara noastră. Însă, după pensionare, mulți dintre aceștia preferă să se bucure de această perioadă în alte moduri și puțini sunt cei care doresc se implice în activități de voluntariat.

În România post-decembristă, instituții și organizații non-guvernamentale au dezvoltat și implementat programe pe bază de voluntariat care au venit în sprijinul vârstnicilor săraci și marginalizați de societate. Astfel, în anul 2001, procentul voluntarilor din cel puțin o asociație era sub 8% (majoritatea dintre ei - tineri cu studii superioare din mediul urban). În anul 2008, acest procent a crescut la 12,8% în rândul populației adulte¹¹.

Conform ultimului barometru din anul 2010, România avea 4,4 milioane de voluntari, reprezentând 20% din populația țării¹². În consecință, profilul dominant de voluntariat în România a fost descris, în principal, ca fiind alcătuit din persoane sub 35 de ani, angajate sau care se aflau la acel moment încă în educația formală.

În ciuda faptului că acest tip de activitate neremunerată îi ajută pe vârstnici să rămână permanent activi în cadrul comunității, rata de participare a seniorilor voluntari în România rămâne totuși una printre cele mai scăzute din Europa.¹³

¹¹ Corduban, Călin Gabriel et al, pp. 286-287.

¹² Agenda publică pentru voluntariat în România 2012 – 2020.

¹³ Mihai, Elena Claudia, p. 617.

De regulă, activitățile de voluntariat desfășurate pe termen lung sunt asociate cu acordarea sprijinului în domeniul serviciilor sociale, al sănătății, precum și cu activități de petrecere a timpului liber. Organizațiile non-guvernamentale din România recrutează voluntari de toate vârstele pentru proiectele pe care le desfășoară, oferindu-le instruirea necesară. *Fundația Regală Margareta a României* este o astfel de organizație non-guvernamentală, care a creat servicii pe segmentul de vârstnici, dintre care amintim:

- *Fondul pentru vârstnici* (creat în anul 2020), activează ca o rețea de servicii sociale și de suport, implementate prin diverse proiecte sociale;
- *Telefonul vârstnicului (0800 460 001)* este o linie telefonică gratuită și confidențială. Linia poate fi accesată și de cei care doresc să semnaleze un abuz sau o situație dificilă a unui bătrân. Astfel, voluntarii special pregătiți ai Fundației Regale Margareta a României răspund nevoilor vârstnicilor (de informare, consiliere, sprijin practic sau emoțional), aceștia fiind ulterior îndrumați în vederea soluționării adecvate nevoilor lor.

Printre voluntarii săi, *Fundația Regală Margareta a României* cooptează și voluntari seniori pensionați, care doresc să aibă o viață activă și să-și utilizeze experiența de viață acumulată prin implicarea în activitățile derulate în țară și în Municipiul București.

Un alt exemplu de organizație non-guvernamentală este asociația Niciodată singur – Prietenii vârstnicilor, care a derulat următoarele programe în care activează și voluntarii seniori:

- *Pandemia singurătății;*
- *Alături de oameni;*
- *Fularul de la bunica;*
- *Vrem să ne știm bătrânii bine;*
- *Rămânem conectați.*

Asociația *Niciodată singur – Prietenii vârstnicilor* desfășoară activități de tipul organizării unor excursii gratuite pentru vârstnicii singuri, care însoțiți de voluntari asociației, au mers probabil la singura lor excursie din an.

În cadrul proiectului „Seniorii – Resurse în Comunitate: Voluntariat la vârsta a treia”, Asociația *Habilitas* împreună cu asociația norvegiană *CBNRM Networking* au pus bazele primei rețele a *Voluntarilor Seniori* din București. La programul de formare în domeniul voluntariatului și la stagiul de practică în beneficiul unor persoane vulnerabile au participat 75 de seniori din București.

Programul „*Sfântul Vasile cel Mare*” din Cluj-Napoca a început să fie implementat încă din anul 2003 de către organizația neguvernamentală *Societatea Femeilor Ortodoxe* din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Scopul acestuia este de a asista adulții cu serviciile de îngrijire la domiciliu. Un număr de 170 de persoane au beneficiat de servicii (conversație, consiliere pentru anumite necesități, rugăciune, legătura cu preoții din parohie, ajutor la cumpărături, însoțirea beneficiarilor în vizite medicale, internarea și externarea din spital, vizitarea vârstnicilor pe durata spitalizării, ajutor cu rețetele medicale sau la cumpărarea medicamentelor specifice, plata taxelor, livrarea documentelor către instituțiile publice, vizite periodice la domiciliu, întâlniri, vizite la locuri de pelerinaj pentru beneficiarii care sunt capabili să se deplaseze, administrarea pachetelor de alimente lunare pentru beneficiarii cu venituri scăzute), oferite de 97 de voluntari seniori.

În perioada pandemiei de *Coronavirus*, organizațiile de pensionari din toată țara au fost mobilizate să întreprindă, la nivel național și, mai ales, la nivel local, activități de voluntariat, constând în susținerea periodică a pensionarilor și persoanelor vârstnice (nedeplasabile, izolate, cu venituri insuficiente) cu provizii alimentare și cu medicamente. Mai mult decât atât, organizațiile de pensionari din țară au făcut demersuri la autoritățile locale, dar și la unii sponsori în vederea obținerii acordării unei mese calde pentru cei mai vulnerabili dintre aceștia. De asemenea, o altă acțiune benevolă desfășurată de către organizațiile de pensionari a

fost acordarea, în limita posibilităților, de măști de protecție pentru pensionarii cu pensii mici, veteranilor de război și văduvelor de război.

La nivel european, pentru vârstnicii din țările cu o religie predominant catolică și în care voluntariatul este considerat o activitate cu tradiție (Danemarca, Irlanda, Franța), pensionarea reprezintă o perioadă activă atunci când se vorbește de participarea socială a vârstnicilor.

Guvernele unor state (Elveția, Marea Britanie, Singapore) au sprijinit și adoptat programe internaționale în domeniul voluntariatului, care promovează schimbul de servicii și abilități pentru folosirea timpului individual în loc de bani. Pentru a se reduce costurile serviciilor sociale în contextul îmbătrânirii demografice și, de asemenea, pentru a se încuraja solidaritatea comunității locale, guvernul orașului elvețian St Gallen a propus introducerea unei scheme prin care o persoană pensionară, cu o stare de sănătate bună și care are timp liber la dispoziție, poate oferi îngrijire și sprijin localnicilor vârstnici aflați în dificultate¹⁴. În cadrul acestei scheme (asemănătoare funcționării unui plan de pensionare), orele lucrate de către seniorii voluntari elvețieni sunt înregistrate într-un cont personal. Timpul oferit de către seniorii elvețieni în domeniul îngrijirii ca voluntari este astfel economisit și folosit pentru propria lor bătrânețe.

Împărtășirea bunelor practici în activitatea de voluntariat se realizează în mod deosebit prin schimb de idei, cunoștințe și experiențe. De exemplu, proiectul de voluntariat al seniorilor din Țările Baltice, „*Să fim activi! - Incluziunea socială a persoanelor vârstnice prin voluntariat în Estonia, Letonia și Finlanda*”, a oferit persoanelor vârstnice posibilitatea de a se implica în societate prin activități de voluntariat. Obiectivele principale ale acestuia au vizat combaterea excluziunii sociale și singurătatea prin crearea de servicii pentru persoanele vârstnice, creșterea gradului de conștientizare a oportunităților de voluntariat și informarea specialiștilor

¹⁴ Thoele, Alexander, 2012.

cu privire la nevoile persoanelor vârstnice. Prin acest proiect de voluntariat s-au legat și parteneriate între organizatorii-gazdă ai proiectului și organizațiile neguvernamentale, bibliotecile locale și alte instituții.

„*Bunica de poveste*” – voluntariatul persoanelor cu vârste de peste 50 de ani într-o grădiniță este un proiect de voluntariat al seniorilor din Polonia, implementat încă din anul 2011. Participantele, cu vârsta de peste 50 de ani, au decis să lucreze ca voluntare în grădinițele din orașul Gliwice. Îngrijirea, participarea la ateliere artistice și citirea cărților au fost printre activitățile în care acestea au fost implicate. Obiectivele generale ale proiectului au fost: activarea, prin voluntariat, a persoanelor de peste 50 de ani, promovarea voluntariatului, elaborarea de exemple de bune practici în acest domeniu.

Proiectul „*Serviciu și sănătate*” (din 1985) s-a adresat persoanelor cu vârste de peste 50 de ani din Franța, dorind să se implice în activități de voluntariat de tipul: oferirea de servicii pacienților Institutului Curie, cum ar fi: consultațiile, petrecerea timpului lor liber și ascultarea pacienților.

Implementat încă din anul 2000, un alt proiect de voluntariat al seniorilor francezi - „*Lectură și inspirație pentru lectură*” - a încurajat schimbul dintre generații (mai precis, dintre copii și persoane vârstnice). Voluntarii de peste 50 de ani au petrecut o parte din timpul lor liber cu copiii în vederea stimulării gustului lor pentru lectură. Sesiunile de lectură au fost organizate în grupuri mici, o dată sau de mai multe ori pe săptămână, pe durata anului școlar, concentrându-se pe plăcerea lecturii și pe întâlnirea dintre generații.

Înființat de către o asociație neguvernamentală din Ungaria, un club de voluntari seniori din orașul Budapesta a oferit persoanelor de peste 50 de ani posibilitate de participare în domeniul voluntariatului, promovând astfel îmbătrânirea activă. Printre activitățile desfășurate de voluntarii seniori, s-au aflat vizitarea vâstnicilor singuri și vulnerabili, care locuiesc în cămine de bătrâni sau în propriile apartamente, consilierea tinerilor care s-au confruntat cu o criză existențială, implicarea în munca administrativă a asociației fondatoare etc.

Începând cu anul 2013, proiectul „*Voluntariatul seniorilor la Biblioteca Universității*” din Slovacia are în centrul atenției creșterea satisfacției utilizatorilor Bibliotecii Universității. Voluntarii seniori oferă sprijin la realizarea sarcinilor administrative, dar și în alte activități specifice de bibliotecă. În fiecare an, sunt implicați în program un număr de aproximativ 6 voluntari, care vin la bibliotecă în fiecare săptămână, timp de 2-3 ore.

În consecință, participarea seniorilor în activitățile de voluntariat constituie una din cele mai eficiente modalități de promovare a îmbătrânirii active.

CAPITOL III

CONCLUZII

O serie de studii internaționale confirmă faptul că acele persoane care au prestat activități de voluntariat în timpul vieții lor sunt mai predispuse la participare la vârste mai înaintate. Voluntarii seniori par să fie motivați, în principal, de altruism și de sentimentul de solidaritate, în timp ce voluntarii tineri sunt conduși de motive de auto-împlinire, de obiective de utilitate socială și de evoluție umană.

În vederea consolidării politicilor publice, propunem:

- stimularea creării de oportunități de voluntariat în vederea facilitării îmbătrânirii active și recunoașterea competențelor dobândite prin activitățile de voluntariat;
- promovarea de inițiative și programe de susținere a reducerii singurătății și a participării sociale în domeniul voluntariatului, având în vedere faptul că România este una dintre țările europene cu o populație vârstnică în creștere;
- formarea persoanelor vârstnice („tinerii seniori”) în domeniul voluntariatului și recrutarea acestora după valori sociale (independență, altruism, dezvoltare personală, dorința de a învăța ceva nou etc.);
- introducerea asigurărilor sociale pentru activitatea de voluntariat ar putea contribui la promovarea implicării civice în rândul tinerilor și persoanele de vârstă mijlocie;
- din lipsă de studii sociologice care să releve un profil al seniorilor voluntari români, se recomandă efectuarea periodică a sondajelor atât la nivel local, cât și național.

Dacă înainte de anul 2001, oportunitățile de voluntariat pentru persoanele vârstnice din România erau limitate, deoarece acestea se confruntau adesea cu practici discriminatorii și stereotipuri negative legate de vârstă și care funcționau ca o barieră în calea participării sociale, în prezent această situație s-a mai îmbunătățit prin dezvoltarea și promovarea voluntariatului senior la nivel local.

Creșterea ratei de participare a persoanelor vârstnice în Uniunea Europeană la activități de voluntariat reprezintă o provocare-cheie pentru viitor. De aceea, unii specialiști recomandă a se întreprinde acțiuni mai eficiente la diferite niveluri, deoarece s-a constatat faptul că fenomenul de îmbătrânire este adesea abordat din perspectiva prevenirii factorilor de risc în ceea ce privește sănătatea și menținerea persoanelor vârstnice pe piața forței de muncă și mai puțin din perspectiva implicării lor sociale.

BIBLIOGRAFIE

A. CĂRȚI ELECTRONICE:

- *AGENDA publică pentru voluntariat în România 2012 – 2020*. Disponibil la adresa:

http://federatiavolum.ro/wp-content/uploads/2014/11/Agenda_Publica_pt_Voluntariat_in_Romania_2012_2020.pdf. Accesat: 10.08.2022

- ALEKSANDROWICZ, Paula et all. Older volunteers in Germany: opportunities and restrictions in the welfare mix (Chapter 5, pp. 93-118). *Active ageing: Voluntary work by older people in Europe* (Andrea Principi et all.), 2014.

Disponibil la adresa:

<https://doi.org/10.1332/policypress/9781447307204.003.0005>.

Accesat: 13.08.2022

- PRINCIPI, Andrea et all. Older volunteers in Italy: an underestimated phenomenon? (Chapter 3, pp. 47- 70). *Active ageing: Voluntary work by older people in Europe* (Andrea Principi et all.), 2014. Disponibil la adresa:

<https://doi.org/10.1332/policypress/9781447307204.003.0003>.

Accesat: 05.09.2022

- TNS Opinion & Social. *Voluntariatul și solidaritatea între generații: raport*. Belgia, 2011, 30 p. Disponibil la adresa:

https://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2011/juillet/04_07/rapport_%20eb75_2_%20benevolat_ro.pdf. Accesat: 17.09.2022

B. PUBLICAȚII ȘTIINȚIFICE ELECTRONICE:

- Senior volunteering shows elderly have plenty to offer in Baltic region project, 2017. Disponibil la adresa:

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/Estonia/senior-volunteering-shows-elderly-have-plenty-to-offer-in-baltic-region-project. Accesat: 23.09.2022

- CORDUBAN, Călin Gabriel et all. Education through Volunteering: Involvement in a Community Project. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 142, 2014, 285-290. Disponibil la adresa:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814045595>

Accesat: 21.09.2022

- HANK, Karsten; HANK, Stephanie. Volunteer work, informal help, and care among the 50+ in Europe: Further evidence for 'linked' productive activities at older ages. *Social Science Research* 37, 2008, 1.280-1291. Disponibil la adresa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0049089X08000240>. Accesat: 27.09.2022
- K, Liliana. Asociația Habilitas a înființat prima Rețea a Voluntarilor Seniori din București. *PRwave*, 2016. Disponibil la adresa: <https://www.prowave.ro/prima-retea-a-voluntarilor-seniori/>. Accesat: 08.09.2022
- KOMP, Kathrin et all. Policies for older volunteers: A study of Germany and Italy, 1990–2008. *Journal of Aging Studies*, vol. 27, nr. 4, 2013, 443-455. Disponibil la adresa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0890406513000571>. Accesat: 23.09.2022
- MIHAI, Elena Claudia. The Motivation of Romanian Volunteers: values and implications. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 127, 2014, 616-620. Disponibil la adresa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814024136>. Accesat: 23.09.2022
- THOELE, Alexander. Swiss city set to launch elderly care "bank". *Swissinfo.ch*, 2012. Disponibil la adresa: <https://www.swissinfo.ch/eng/swiss-city-set-to-launch-elderly-care--bank-/32209234>. Accesat: 13.09.2022
- WHITTAKER, Joshua et all. A review of informal volunteerism in emergencies and disasters: definition, opportunities and challenges. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, vol. 13, 2015, 358-368. Disponibil la adresa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212420915300388>. Accesat: 22.09.2022
- XIAO, Erte; HOUSER, Daniel. Sign me up! Promoting volunteering with a compound task mechanism. *Journal of Economic Behavior and Organization*, vol. 200, 2022, 897-913. Disponibil la adresa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167268122002220>. Accesat: 10.09.2022

C. RESURSE WEB:

- <https://dgas.ro>
- <https://federatiavolum.ro>
- <https://niciodatasingur.ro/>

- <https://www.prwave.ro/prima-retea-a-voluntarilor-seniori/>
- <https://sgg.gov.ro/1/>
- <https://www.europarl.europa.eu>
- <https://www.fmr.ro/>
- <https://www.sciencedirect.com>